

EKRAN: Ste s svojo ekranizacijo Shakespearja želeli na film prenesti idejo optimizma in romantike ali je šlo zgolj za fascinacijo nad dramo, ki ste jo hoteli preseliti na veliko platno?

KENNETH BRANAGH: Po malem oboje. V tem delu je mogoče najti vse mogoče. Na trenutke je celo prav mračnjaški, čeprav se Shakespeare s to oznako najbrž ne bi strinjal. Mislim, da Klavdijev lik izvrstno kaže, kakšna vse je lahko ljubezen. Do ušes je zaljubljen, pa vendar svojo ljubezen zanika in se ji odreka. Rekel bi, da se skozi film vendarle nekaj nauči o ljubezni in življenju, tako da bi iste napake ne ponovil še

intervju

KENNETH BRANAGH



enkrat. Upam, da je iz filma mogoče razbrati vzdušje tolerance in oduščenja, ki bi ga zelo rad tudi sicer srečal pri ljudeh. Morda sam nisem tak, a bi rad bil. Ena od prednosti zaljubljenosti sta prav večja tolerance in velikodušnost do drugih ljudi. Pravzaprav je vse zelo enostavno. Nočem biti preveč sentimentalni in patetičen, toda zares želim Klavdiju in Heru vso srečo.

Pravite, da se je Klavdij nekaj naučil skozi film. Kaj pa vi?

Predvsem sem se naučil, da je sedem tednov premalo za snemanje filma. Režiserski del posla težko prenašam. Zelo naporen je ta stalni pritisk, misel na denar, ki neprestano odteka ... Ne trdim sicer, da bi bil film boljši, če bi imel več denarja in časa, zagotovo pa bi imel večje možnosti izbire, več svobode.

Imate morda zaradi tega raje poklic igralca?

Veste, najlepša stran režijskega posla je razmišljanje o filmu. Nekatere od podob tega filma sem imel v glavi že pred štirimi leti! To je bila prava bajka, res sem užival. Zato pa na setu zares uživam v igri. Bolj zabavno je. Ljudje me pogosto sprašujejo, kako lahko počnem oboje, igram in režiram. Zdi se mi, da je igranje počitek od režije.

Kako pa to tehnično izpeljete?

Na setu imam človeka, ki med mojim igranjem pazi samo name. Zelo je kritičen, včasih prav brutalen. Zato pa je delo z Emmo in s fanti pravo timsko delo. Med delom jim sproti namignem, naj se malo premaknejo sem ter tja, oni pa se prav tako ne obotavljajo tega reči meni. Pomembno je le, da ni panike. Prizor je mogoče vselej ponoviti. Med ogledom posnetega materiala sem o sebi ves čas razmišljal v tretji osebi: »Le kaj zdaj tale počne...« (smeh).

Res je, da se morate na določen način podvojiti. Moja rešitev je, da skoraj vsak prizor posnamem na več različnih načinov, nato pa izberem najbolj ustreznega.

Roman Polanski je nekoč dejal, da je prednost režiranja samega sebe v tem, da se igralec nikoli ne upira režiserju.

To je res. Benedick je prepričan, da sem izvrsten režiser. Z mano kot režiserjem res ni imel problemov. Prej bi rekel, da sem jih imel jaz z njim. Če kot režiser frustriraš igralce, obstaja realna nevarnost, da bo trpela skupna igra.

Kaj lahko po vašem mnenju film prispeva h gledališki predstavi?

Predvsem vam omogoča, da se ji približate. To morda zveni banalno, vendar ni. Moj najljubši prizor v filmu je tisti, v katerem Denzel Washington (don Pedro) snubi Emmo (Beatrice). Zavrne ga, on pa se sesede in nekako »potone«. V gledališču nikoli nisem dobro videl tega prizora. Na filmu pa ga vidite — in takoj postane Emma veliko bolj ganljiva, bližja, lažje se identificirate s položajem. Zato so veliki plani tako zelo pomembni.

Kaj pa teater izgubi na filmu?

Izgubi seveda predvsem tisto neprecenljivo živo izkustvo, neponovljivost trenutka, tisti občutek, da se lahko vsak trenutek dotakneš igralcev. Z ritmom kamere v gibanju sem skušal nadomestiti to izgubo in ustvariti iluzijo, da so gledalci res sredi dogajanja. Hotel sem, da ljudje skoraj fizično začutijo vročino z zaslona, da je vse kar najbolj živahno.

Kako prenašate napor? Znete razporediti energijo?

Še kar. Naučil sem se razbrati znake, ki mi jih telo pošilja, kadar sem preutrujen.

Nisem ravno »workoholic«. Tu in tam pa vendarle začitite, da morate nekaj nemudoma storiti. Mislim, da je vsa skrivnost v idejah. Ali jih imate ali pa jih nimate. Ne maram delati, kadar sem utrujen. Takrat se mi zdi, da nisem zares zvezan s snovjo.

Od kod pravzaprav izvira vaše zanimanje za Shakespeerja?

Še iz šole. Po začetni katastrofalni izkušnji (takšna pa je praviloma izkušnja vsakega začetnika) se mi je Shakespeare dobesedno zavlekel pod kožo. Če se ga človek ne loti na pravi način, je lahko to prav boleča izkušnja. Seveda pa je po drugi strani nekaj čudovitega. Rekel bi, da se na Shakespeerja odzivam tako, kot se nekateri ljudje odzivajo na dobro glasbo. Vsakič, ko se vrnem k njemu, mi ponudi več — kot bi se gradila določena resonanca. Všeč mi je preplet velikih idej in odličnih zgodb v njegovem delu. Shakespeare je populistični pisec. *Hamlet*, denimo, je vrhunska zabava. Danes bi bil napisan kot triler. Sleherni od njegovih komadov je napisan tako večplastno, da jih je mogoče doživljati na najrazličnejše načine.

Če se prav spominjam, sem nekje prebrala, da vam ni povsem tuja ideja reinkarnacije. Ali morda verjamete, da ste bili v katerem od svojih prejšnjih življenj Shakespeare ali vsaj kdo od njegovih bližnjih?

Nisem razmišljal o tem, vse dokler mi nekoč niso zastavili enega tistih vprašanj v slogu: »Če bi lahko izbirali, katero zgodovinsko dobo in kateri kraj bi najraje izbrali?« Tedaj sem kot iz topa odgovoril: »*Globe Theatre* v Shakespeareovem času!«. Fascinantno je, kako praktičen tip je pravzaprav bil Shakespeare: pisal je, režiral, igral, produciral ...

Tako kot vi ...

Cela tedanja doba je izjemno zanimiva. Bila je res prava prelomnica v zgodovini, prava eksplozija idej: v teoriji, umetnosti, politiki.

Kako gledate na britansko gledališče danes?

Britansko gledališče gre skozi stalne preme. Trenutno v Londonu prevladuje komercialno gledališče. Čutiti je recesijo, prodajajo se le spektakularni mjuzikli z reklamo na vsakem koraku. Veliko težje je postaviti resnejši komad ali sodobno dramo. Rekel bi, da je čas za dramske pisce strahovito težak. Tudi če filmu ne gre najbolje v Britaniji, lahko še vedno upa na us-

peh v Franciji ali Italiji; če pa vam razsujejo komad v gledališču, tedaj je konec.

Videti je, da vas delo popolnoma zaseda.

To je res. Vendar ne čutim potrebe po nepretrganem delu. Rad tudi počivam. Po drugi strani pa sem odgovoren. Zdrav sem, zato mislim, da je naravno, da delam. Mogoče zato, ker sem Irec — Irci pa smo delovni in odgovorni. Mislim, da je življenje priložnost, ki je ne gre kar tako zapraviti. Freud bi gotovo imel kaj za pripomniti, kdo ve, kakšne komplekse vse nosim v sebi ... (smeh)

Rekli ste, da ste film posneli v relativno kratkem roku. Bi morda, če bi se vam ponudila drugačna priložnost, kaj storili drugače?

Pred začetkom snemanja smo imeli samo teden dni vaj. Težko je združiti vse ljudi, saj to dviga stroške in dela producente nerovne. Po njihovem mnenju je to potrata denarja za nekaj, česar potem v filmu sploh ne bo. Ne razumejo, da se vaje še kako vidijo na filmu. Če bi torej lahko, bi z igralci vadil vsaj mesec dni. To bi torej spremenil. Prepričan sem namreč, da bi po štirih tednih vaj film tudi posnel v štirih tednih, ne pa v sedmih. Zagotovo pa bi bil med snemanjem mirnejši in bolj sproščen in bi ne hodil okrog z nagubanim čelom. Ne vem, mogoče je problem pri meni. Mogoče težko premagujem pritiske.

Ste živčni?

Zelo. Vsak dan pred snemanjem me je zvižalo v želodcu. To se dogaja na vsakem snemanju in bojim se, da ne bo minilo. Navsezadnje imam tudi v gledališču pogosto tremo. Gledališčniki vedo povedati, da trema z leti plahni, vendar pri meni žal ni tako. Celo tukaj, v Cannesu, imam tremo, ko pomislim na slovito rdečo preprogo na stopnicah pred palačo.

Na tiskovni konferenci ste dejali, da se boste lotili Frankensteinia Marry Shelley. Kako to, da ste se odločili za to ekranizacijo?

Zelo me zanima ta mit, ta ideja o vmešavanju v naravo. Ko kreirate umetno človeško bitje, se greste Boga. Očitno je, da je to delo zadelo nekaj zelo pomembnega v ljudeh, saj že celo vrsto generacij priteguje pozornost in se vztrajno vrača na knjižne police in filmske ekrane. Študiral sem tudi zasebno življenje Marry Shelley, ki je enako fascinantno: izgubila je dva otroka, imela tragično in izjemno razburljivo življenje.

Boste film snemali v Evropi ali v Ameriki?

Raje bi videl, če bi to bilo v Evropi, vendar je veliko bolj verjetno, da bo denar prišel z one strani.

Že veste, kateri bo vaš naslednji shakespearjevski projekt?

Ne vem. O tem tudi še ne razmišljam. Upam le, da bo ta film vzbudil zanimanje za shakespearjanske komedije na filmu. Morda pa tudi ne. Bomo videli. Lahko da bo to kakšna od tragedij. Ne vem — vem le, da se bom ekranizacije zagotovo spet lotil.

Nam lahko poveste nekaj več o vašem zasebnem in profesionalnem odnosu z Emmo Thompson?

Predvsem je izvrstna igralka. Je moja profesionalna izbira. Veste, če imate izvrstnega teniškega partnerja, tedaj se boste vedno trudili igrati prav z njim. To je logično, mar ne? Vzemite glasbeno analogijo: godalni kvartet baje potrebuje tri do štiri leta skupnega igranja, da se zares »uglasijo«. Tudi nekateri drugi igralci, ki ste jih videli v filmu **Veliko hrupa za nič**, so že prej delali z menoj — tako na filmu kot v gledališču. Počasi postajamo neke vrste umetniška družina, kar je normalno. Emma je v vsem tem ključna oseba. Veže naju čvrsto profesionalno partnerstvo. Kot igralka kombinira zelo pomembne, pa vendar povsem raznolike kvalitete: inteligenco, strast in veččino. Tovrstno kombinacijo danes vse težje najdete. Zato je zame kot režiserja pravi blagoslov in prednost, da jo lahko angažiram. Sicer pa je vrhunska profesionalka: tekst zna vedno pravočasno, ne zamuja, lahko je sodelovati z njo, saj na setu širi pozitivne vibracije — kar je ugotovil tudi James Ivory. Zato je to zares profesionalna odločitev, ki ne izhaja zgolj iz dejstva, da živiva skupaj. Nekoliko pogosteje se res videvava — toda, začuda, zadnje čase celo to ne več!

Se o snemanju posameznih prizorov pogovarjata še doma, pri zajtrku?

Ne, to ravno ne. Veliko več tovrstnih pogovorov je na samem setu in med vajami. Shakespeare je eden tistih piscev, ki zares ponujajo obilico materiala za pogovor igralcev in režiserjev. Po svoje vas začne obsedati in na koncu se vam zato zdi, da nepretregano govorite le še o njem.

SANJA MUZAFERIJA